

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Střední průmyslová škola strojnická Vsetín
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0483
Autor	Ing. Miroslav Václavík
Název šablony	III/2
Název DUMu	18.12 DIAGRAM II - NEROZPUSTNOST V PEVNÉM STAVU
Tematická oblast	Základy metalografie
Předmět	Základy strojnictví
Druh učebního materiálu	<i>Prezentace</i>
Anotace	Prezentace je zaměřena na základní poznatky o rovnovážném diagramu.
Vybavení, pomůcky	PC, dataprojektor
Ověřeno ve výuce dne, třída	27.1.2014, 1.C

Výukové cíle

- Žák se bude orientovat v oblasti základního rovnovážného diagramu - rozpustnosti v kapalném, nerozpustnosti v pevném stavu a jeho využití.

Klíčová slova

- Rovnovážný diagram
- Nerozpustnost
- Koncentrace
- Teplota
- Tavenina
- Eutektikum
- Čistý kov
- Časová prodleva

DIAGRAM II -
NEROZPUSTNOST V
PEVNÉM STAVU

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

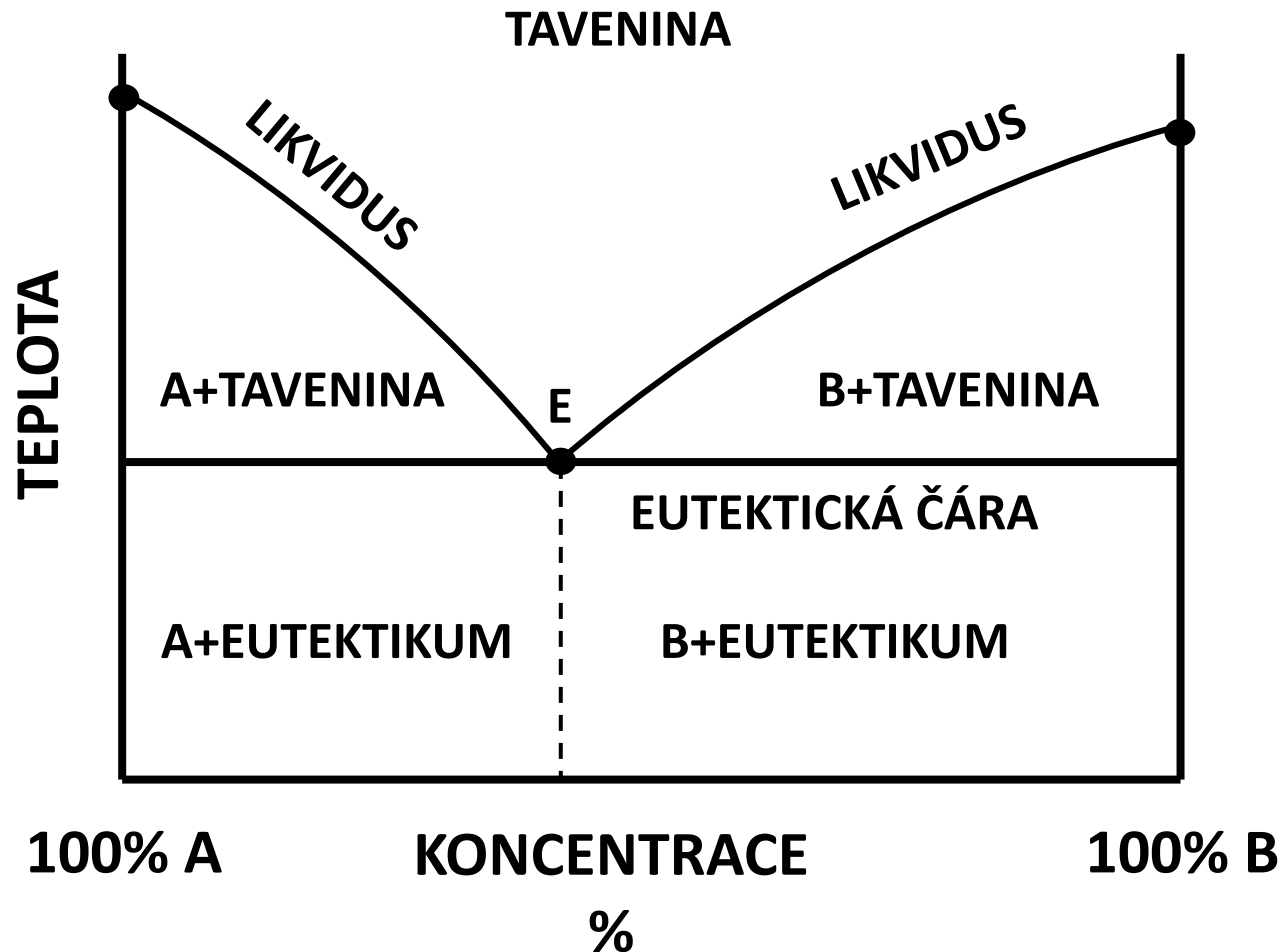
ZÁKLADNÍ POJMY

- **Nerozpustnost** - je to stav, kdy se látky nemohou navzájem rozpouštět. V tomto typu diagramu se oba kovy (A, B) vyskytují vedle sebe jako samostatné krystaly.
- **Eutektikum** - je to jemnozrnná směs dvou kovů (A, B) vytvořená tuhnutím taveniny při časové prodlevě. Teplota tání / tuhnutí eutektické slitiny je nejnižší.

VYUŽITÍ EUTEKTICKÉ SLITINY

- Typická eutektická slitina je **pájka** – slitina cínu (Sn) + olova (Pb)
- Teplota tání cínu: 232°C
- Teplota tání olova: 327°C
- Teplota tání eutektické slitiny: 183°C
- Další příklad: voda + sůl = solanka

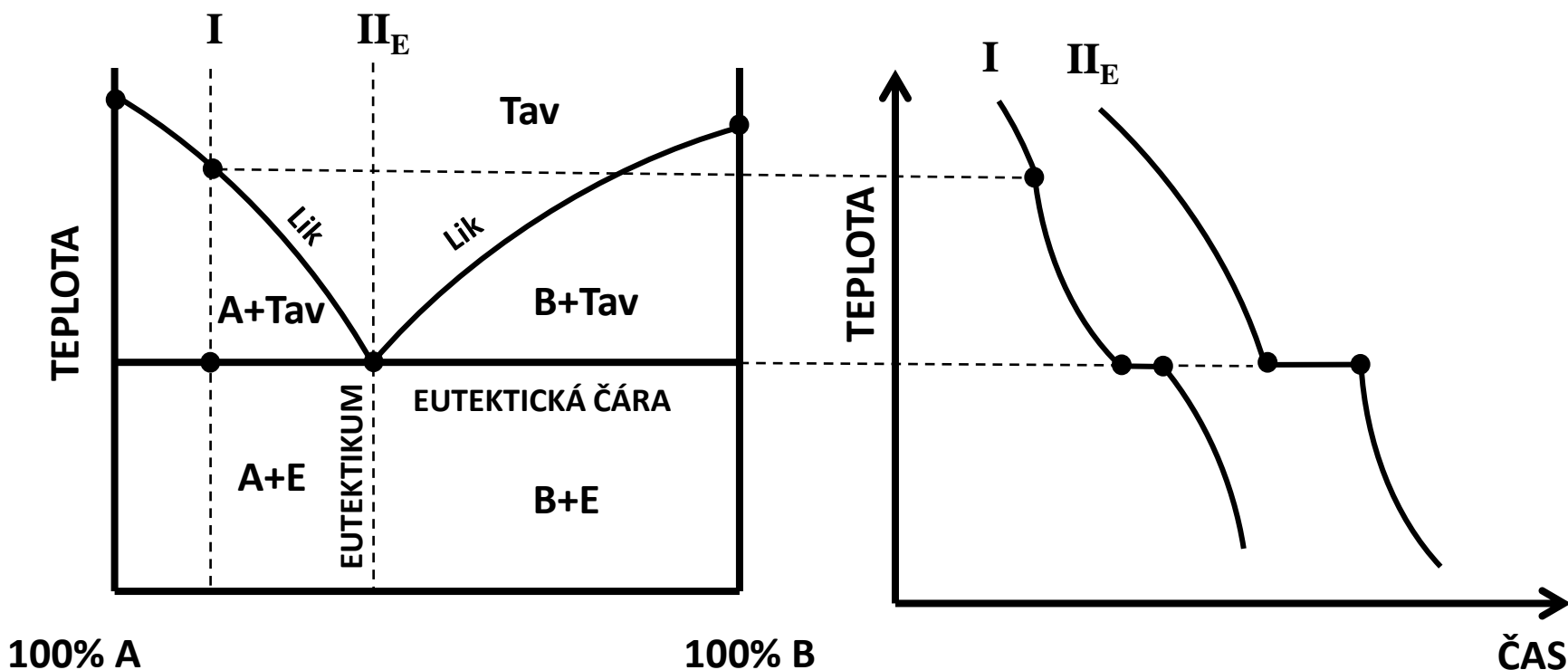
BINÁRNÍ DIAGRAM – NEROZPUSTNOST V PEVNÉM STAVU

Obr. 1 – Rovnovážený diagram nerozpustnosti v pevném stavu

BINÁRNÍ DIAGRAM + KŘIVKY CHLÁDNUTÍ

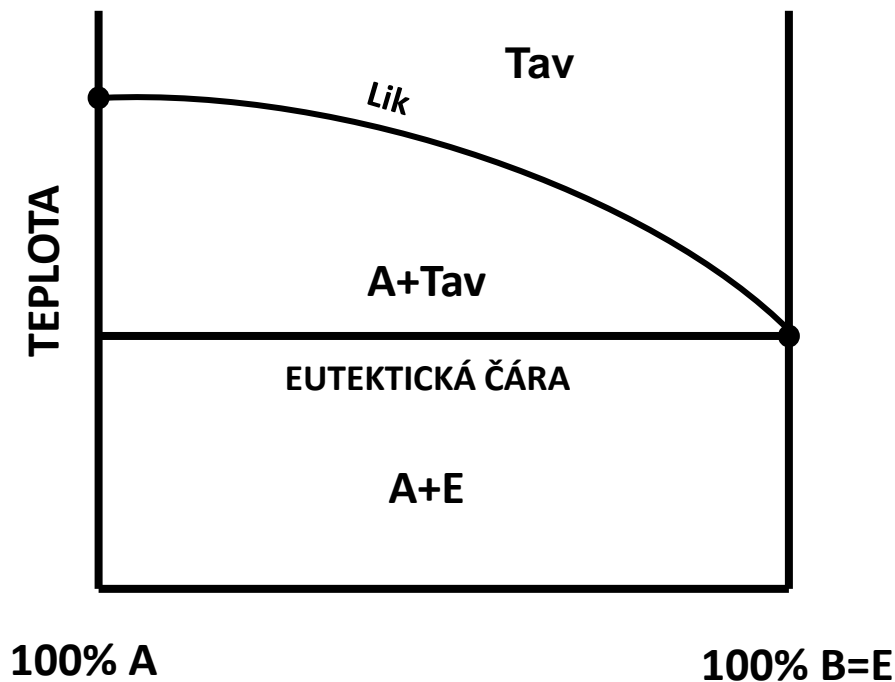

Obr. 2 – Rovnovážený diagram nerozpustnosti v pevném stavu, včetně křivek chladnutí

POPIS DIAGRAMU

- **A, B** – obecné značení kovů, např. Ni(A) + Cu(B)
- **Tavenina** – kapalina (roztavený čistý kov nebo slitina dvou kovů A a B)
- **Tuhý roztok** – krystalická látka složená z kovu A a z kovu B, často se značí obecně řeckými písmeny, např. α ...
- **Likvidus** – hranice oblastí taveniny a taveniny + tuhého roztoku
- **Solidus** - hranice oblastí taveniny + tuhého roztoku a tuhého roztoku
- **Koncentrace** – množstevní zastoupení kovu A a kovu B [%]
- **Prodleva** – nastává při krystalizaci čistého kovu

DALŠÍ PŘÍKLAD BINÁRNÍHO DIAGRAMU

Obr.3 – Rovnovážný diagram nerozpustnosti v pevném stavu

Otázky

- Co je to tzv. eutektikum a jaké má typické vlastnosti?
- Zakresli a popiš rovnovážný diagram nerozpustnosti v tuhém stavu, včetně křivek chladnutí pro konkrétní slitinu.

Použité zdroje obrázků

Obr.1 až Obr.3:

Vlastní tvorba